

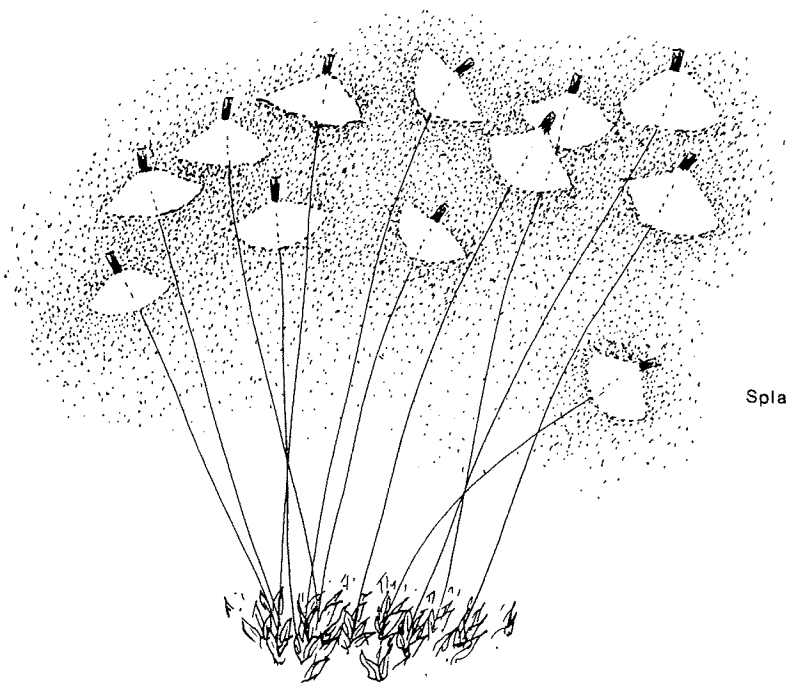
Mossornas Vänner på Svenska västkusten

1981

13

DEC.

Information till medlemmar och intresserade

Splachnum luteum Hedw.

Sten Ekman	Insekter och Parasollmossor	2 - 3
Peter Carlsson Tomas Hallingbäck	Inventeringen av Göteborgsområdet	4 - 6
Gerhard Kristensson	M.V.s första vårexkursion 81-04-05	7
Fär Johansson	M.V.s andra vårexkursion 81-04-12	8 - 9
Peter Sögård	M.V.s tredje vårexkursion 81-04-26	10
Gerhard Kristensson	M.V. på Omberg 81-05-01/03	11 - 12
Peter Sögård	M.V. i Rävlanda socken 81-05-17	13
Harry Andersson	M.V. i Jörlandatrakten 81-10-18	14 - 15

Nedtecknade observationer av insektsbesök på *Splachnum*-tuvor började dyka upp vid sekelskiftet. År 1897 rapporterar Bryhn som första person om *Splachnum*s attraherande av insekter. Det han iaktog var att *Splachnum rubrum* Hedw. lockade till sig mängder av flugor vilka utnyttjade visiten till att krypa fram över mossans apofys, varefter de, täckta av gult stoft, ofta begav sig till färsk kospillning. Under en halvtimme räknade Bryhn till över 50 insektsbesök på en enda tuva.

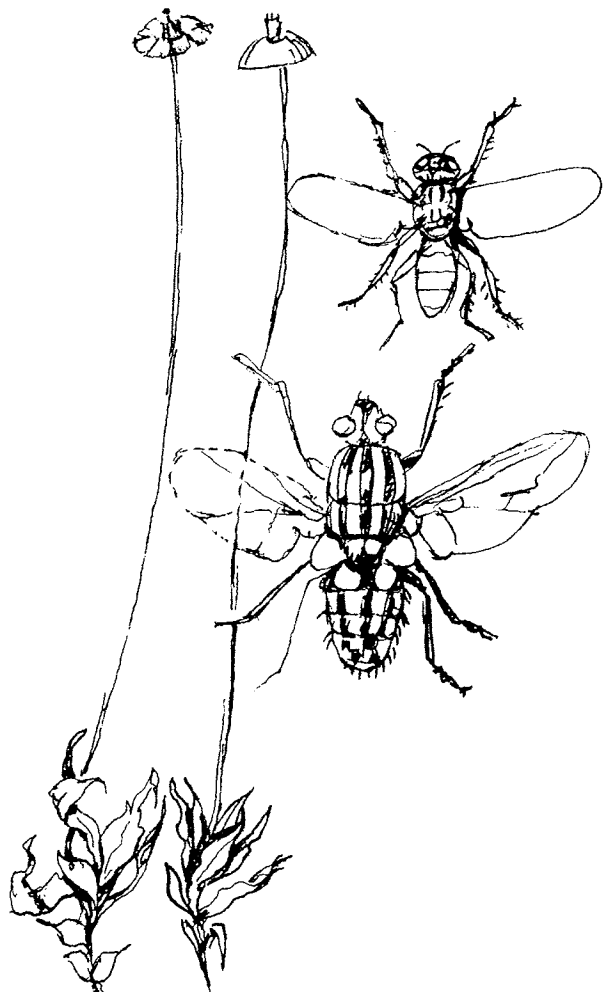
Efter det iaktogs s k entomofili även hos *Splachnum sphaericum* Hedw., *S. vasculosum* Hedw., *S. luteum* Hedw., *Tetraplodon mnioides* Hedw. och *T. angustatus* Hedw. Man drog den slutsatsen att deras sporer spreds av insekter, vilket dock inte var fallet med *S. ovatum* Hedw.

Anpassningen till entomofili har skett på flera sätt såsom den förstörade och grått färgade apofysen, dess dofter och utsöndringar. Anpassningen (till entomofili) gäller främst mossor som enbart lever på spillning (*Splachnum*) eller på smågnagarkroppar, horn eller rovfågelspybollar.

Sporerna skiljer sig också mellan de som lever på gödsel eller as och de som lever på annat vis - allt enligt A. Koponen (1977).

Det är mycket möjligt att det är den klart färgade eller skinande apofysen och doften i kombination som lockar till sig småkryp. Det finns också rapport om flugor slickande i sig apofys-sekret från *Tetraplodon*.

Undersökningar av de ämnen som svarar för dofterna är fåtaliga. Det har framkastats att substansen tillhör indolgruppen och kan möjligen vara scatol. Trimetylamen är funnet i *Splachnum sphaericum*s apofys. En forskare vid namn Steere ansåg att *Tetraplodon*-kapseln doftar starkt av en ättiksester, att *Splachnum sphaericum* luktar mycket likt mjölksyra och *S. luteum* likt en butylförening. Steere framkastade tanken

att ju högre specialiserade arterna är ju mer komplexa organiska föreningar innehåller de (Steere 1958).

Litteraturen är även mager när det gäller vilka sorts insekter som Splachnaceae attraherar. De insekter Bryhn iaktog var förutom den vanliga husflugan, dyngflugor och spyflugor - vilkas ägg och larver utvecklas i träck eller as. 1976 undersökte A. & T. Koponen Splachnaceae genom att sätta ut insektsfällor vid S. vasculosum, S. ampullaceum och Tetraplodon mnioides. Därefter jämförde de fällor med Splachnaceae som bete och fällor utan bete. Det visade sig att de fällor som var betade innehöll, liksom de andra fällorna en viss mängd insekter utan betydelse för mossornas sporspridning, men dessutom ett dominerande inslag av insekter som var inblandade i dem. Allt som allt fångades 92 insekter med koprofila avsikter i betade fällor och 8 i dem utan bete.

Bland de insekter som var av stort intresse fanns medlemmar från Scatophagidae (kolvflugor), Sarcophaga (köttflugor), typiskt koprofila egentliga flugor (Muscidae) såsom Poliaetes lardarius och flugor från Pyrellia-Orthellia-gruppen. Vid undersökningen uteblev spyflugor (Calliphoridae) helt, trots deras dominerande inslag på as.

I en kommentar till detta skriver paret Koponen " Det är möjligt att många spyflugearter besöker dynga för att äta, men det är sällsynt med förökning där".

Flera frågor återstår inom detta vetenskapliga fält. En är den om det är samma sorts insekter som besöker olika arter inom Splachnaceae, en annan är om Tayloria-arter med Splachnum-lika sporer som t ex T. serrata lockar till sig flugor i motsatts till T. acuminata & T. sphaeroides vilka inte lever på dynga eller as. Det har ännu inte påvisats entomofili hos alla arter med Splachnum-lika sporer och som lever på dynga, som hos Voitia hyperporea och Haplodon wormskjoldii.

Citerad litteratur

Bryhn, N. (1897): Beobachtungen über das Ausstreuen der Sporen beim den Splachnaceen. Biol. Centralblatt 17:48-55.

Gressitt, J.L. & Samuelson, G.A. & Vitt, D.H. (1968): Moss on growing on living Papuana moss-forest weevils. Nature 217:765-767.

Koponen, A. & T. 1977: Evidence of entomophily in Splachnaceae (Bryophyta) - Bryophytorum Bibliotheca 13.
Ifrån denna uppsats kommer huvudparten av uppgifterna.

Koponen, A. 1977: The structure of spores and peristome in Splachnaceae and their evolutionary significance. - Bryophytorum Bibliotheca 13.

Steere, W.C. 1958: Evolution and speciation in mosses. - American Naturalist 92:5-20.

Mossinventeringen i Göteborgstrakten - Lägesrapport II.

Mossinventeradet har nu pågått i 5 år och hitintills (1981) har vi nu hunnit med 79 rutor, dvs 42 %, (dock är 22 av dessa dåligt inventerade), och att slutföra inventeringen kan komma att ta mellan 15 och 20 år med den takt som vi nu har, dvs 10 rutor per år. För att göra arbetet effektivare, uppmanas fler att ta hand om en eller flera egna inventeringsrutor. Viktigt är att alla tveksamma fynd beläggs och sänds till inventeringsherbariet.

För dem som inte varit med från början vill vi göra en kort sammanfattning av Inventeringens historia, metodik och syfte.

År 1976 började en grupp mossintresserade exkurera regelbundet i Göteborgs omgivningar. Utflykterna övergick gradvis till att bli en systematisk inventering av traktens mossflora.

För att genomföra en fullständig mossinventering bildades 1980 sällskapet "Mossornas Vänner på svenska västkusten" en förening nära knuten till Botaniska Föreningen i Göteborg. Arbetet bedrivs ideellt med vissa anslag till resor och kartor från div. fonder.

HISTORIK

Göteborgsregionen är dåligt bryologiskt undersökt jämfört med andra universitetsstäders omgivningar. Under detta sekels första decennier samlades emellertid en hel del mossor runt Göteborg, främst av C Stenholm, H E Johansson och H Persson. Det är således i första hand med olika arters utbredning vid denna tid som vi i dag kan jämföra våra resultat. Sådana jämförelser kan förhoppningsvis avslöja vad industrialiseringen, bilismens expansion, kulturlandskapets förändring och det moderna skogsbruket haft för effekt på olika arter under det gångna halvseket.

METODIK

Då mossor är betydligt mer arbetskrävande att insamla och identifiera än t ex kärlväxter begränsades området storlek och rutornas yta relativt kraftigt. Undersökningsområdet sträcker sig från Frillesås i söder till Lilla Edet i norr, från havet i väster till Alingsås i öster. Området är indelat i 188 stycken 5 x 5 km rutor (motsvarande

ett blad av nya ekonomiska kartan 1: 10 000). Avsikten är att varje ruta ska bli besökt minst en gång. Samtliga mossarter antecknas på en förtryckt artlista. Inga frekvensuppgifter tas med. Vissa svåridentifierade, sällsynta eller taxonomiskt kritiska kollektioner sparas i ett herbarium hos inventeringssekreteraren.

Föreningens tidskrift, vilken utkommer tre ggr årligen och distribueras till samtliga medlemmar, innehåller bl a exkursionsrapporter, bestämningstabeller för besvärliga släkten samt preliminära utbredningskartor och artlistor. Litteraturuppgifter om mossor och herbarier har genomletats efter Göteborgskt mossmaterial och finns katalogiserat hos inventeringssekreteraren.

Bland intressanta fynd under de senaste åren kan nämnas *Tortula laevipila*, *Trichostomum crispulum*, *Obtusifolium obtusum*, *Calypogeia arguta*, *Trematodon ambiguus*, *Jundermannia caespiticia* och *Pohlia elongata*. En sak står klar. Vi behöver fler inventerare som kan hjälpa till att finna och identifiera mossor. Det senare är inget krav men är någon villig att lära sig mossor så finns det flera som lär ut.

Vår verksamhet har hittills lett till att 553 arter registrerats. Av dessa utgör 141 levermossor (d v s ca 25 %).

Naturgeografiskt är Göteborg beläget i gränsen mellan den nemoral och den boreonemoral zonen. Området präglas även av ett oceaniskt klimat, d v s milda vintrar och hög nederbörd, vilket gynnar många mossor.

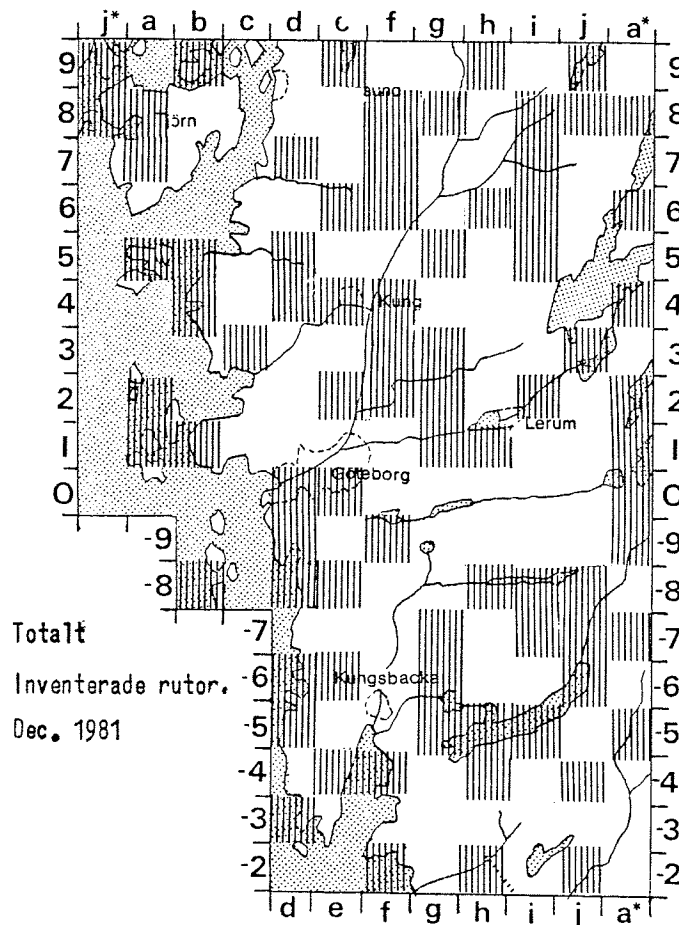
SYFTET

Inventeringens mål är att utarbeta en Göteborgstraktens mossflora som i text och kartor ska beskriva mossornas aktuella utbredning, visa på växtgeografiska mönster (såsom kustbundna arter, sydliga arter etc). Att inte enbart besöka och dokumentera mossrika biotoper utan även triviala miljöer som kulturmark, hyggen etc.

Karaktäristiska och vanliga arter i Göteborgstrakten är bl a *Campylopus flexuosus*, *Plagiothecium undulatum*, *Leucobryum glaucum*, *Rhytiadelphus loreus* och *Ulota crista*. Andra karaktäristiska Göteborgsmossor fast sällsyntare är *Campylopus fragilis*, *Ulota phyllantha* och *Orthocaulis atlanticus*. En rad nordliga arter finns h o v i området bl a *Chandonanthus setiformis*, *Racomitrium microcarpon* och *Sphagnum lindbergii*.

Exklusiva är även några oceaniska arter såsom *Calypogeia arguta*, *Scapania gracilis*, *Hookeria lucens* och *Dicranum scottianum*. Av Göteborgsområdets alla mossor finns åtminstone 4 arter som hitintills endast är funna här i hela Sverige. Dessa är *Cryphaea arborea* (Angered), *Campylopus atrovirens*, *Trichostomum littorale* (= *T. brachydontium* var. *littorale*), samt *Bryum subelegans*. *Orthodontium lineare* och *Campylopus introflexus* är två arter som under sjuttioalet invandrat till Sverige söderifrån. Båda har nyligen noterats även i Göteborgstrakten.

T.Hallingbäck & P. Carlsson

OBS ! Nygjord nyckel !

SLÄKTNYCKEL TILL ALLA NORDENS LEVER- OCH BLADMOSSOR fås gratis av Tomas tfn 0302-13745 mot att den prövas och kritiserar.

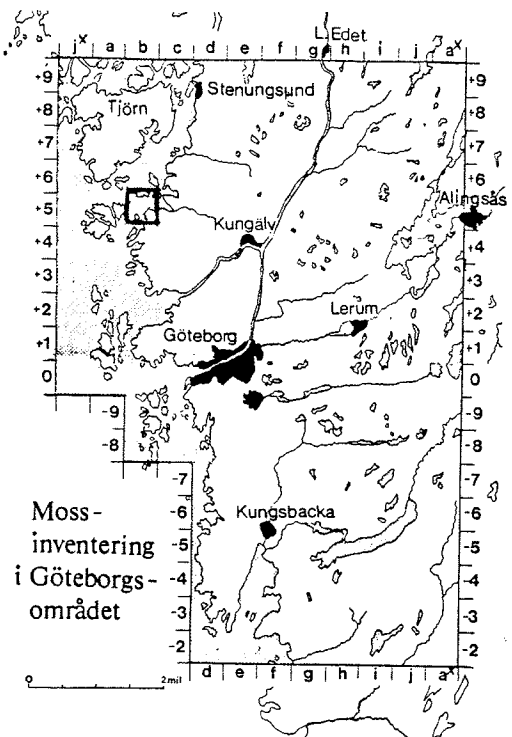
De två botaniskt intressanta öarna Älgön och Brattön ligger båda i inventeringsrutan +5b. Berggrunden består delvis av kalkrika vulkaniska bergarter, vilket skapar en gynnsam flora med en rad sällsyntheter, inte minst bland fanerogamerna.

För att undersöka mossfloran på Älgön tog ett gäng morgonbåten från Rörtången. Vi koncentrerade undersökningen till öns NO- och SO-sida, och några av fynden bör nämnas här.

N-sidan stupar brant ner i havet, vilket skapar härliga biotoper för mossor. Vi fann stora mängder Dicranum fuscescens på lodytor och i rasbranter. Bland de mer ovanliga inslagen vill jag nämna: Metzgeria conjugata (insprängd bland div bladmossor) och Hypnum callichroum. Vid vandringen längs strandlinjen österut runt ön gjorde vi flera anmärkningsvärda fynd, bl a Scapania gracilis och Geocalyx graveolens (båda fynden de första inom undersökningsområdet sedan 1920-talet!). Vidare fann Peter C. Barbilophozia (Orthocaulis) atlantica. Öns SO-sida bjuder på kalkrik berggrund, och här fann Pär J. en för Bohuslän ny art: Astomum crispum. Denna del av ön bjöd också på ytterligare en godbit under vårt korta besök. Under en sydexponerad lodyta växte, tillsammans med Philonotis arnellii och Amphidium mougeotii, Trichostomum brachydontium var. littorale. Detta lär vara den andra fyndplatsen i Sverige! Grannön råkar vara den första.

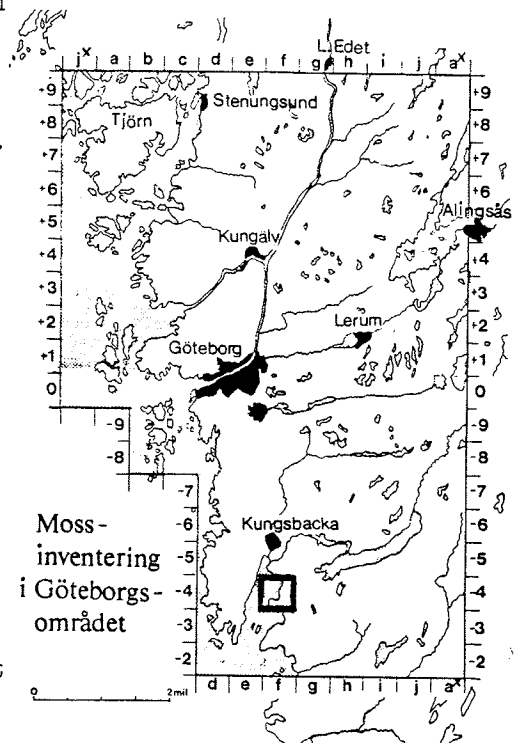
Deltagare denna dag var: Peter C., Sten E., Sven F., Örjan Fredriksson, Tomas H., Pär J., Gerhard K., PeO Martinsson, Jan Möller, Hans-Olof Sticher, Jonny Söderling, Peter S.. Vi fann totalt: 40 st lever- och 106 bladmossor.

Gerhard Kristensson

Målet för dagen var Tjolöholms halvö och bergsområdet NO därom, i Fjärås socken, ruta nr -4f. Åtta mossvänner deltog, Gerhard K, Harry A, Peter C, Peter S, Pär J, Sven F, Sten E och Örjan .

Vår första anhalt var en eklund som låg i skydd av en NO-vänd bergsbrant vid Tjolöholms kapell. På ekarna växte bla Antitrichia curtipendula, Orthotrichum lyellii, Homalia trichomanoides och rikligt med Isothecium myurum. På berget fanns Aulacomnium androgynum som, som vanligt, avslöjade sig genom sina små groddkorns-"trumpinnar". Där satt också Cynodontium strumiferum och fertil Hedwigia ciliata. Fruktbärande Hedwigia är inte så ovanlig, men då det lustigt tillplattade sporhuset sitter nerbäddat i perichaetialbladen så lägger man sällan märke till det.

Vi åkte sedan någon kilometer norrut till Stuteribergen, förmiddagens sol var nu försvunnen men det var fortfarande ett fint vårväder att botanisera i. Nere vid skogsbrynet var en ansamling av skalgrus, men något större utslag i mossvegetationen gav inte denna. I bäcken, som vi följde en bit på vår vandring upp emot Kvarndammet, växte dock Bryum pseudotriquetrum. Där fanns också Brachythecium plumosum och på en stubbe vid samma bäck, Brachythecium salebrosum. Här, liksom vid första stället, fanns f.ö. Eurhynchium stokesii i stora mängder på det lerrika underlaget. Väl uppe vid dammen kunde vi beskåda ett större padd-sällskap i parningsbestyr, innan vi satte oss på en knalle och fikade.

Mossfloran runt dammen visade sig vara starkt kalkpåverkad och i det skalbemängda gruset växte bla Barbula unguiculata, B convoluta och B fallax. Den sistnämnda växte även nere i vattnet och var där mkt stor. Andra arter var Riccardia pinguis, och en Mnium medium som växte i en vattensamling i botten av

en stor grop. På tillbakavägen kunde Gerhard konstatera Orthotrichum striatum på en fallen ek vid stigen.

I allén mellan Tjolöholms slott och landsvägen gjordes ett 45 sekunders uppehåll. Det räckte för att fiska upp Phascum cuspidatum och Pottia truncata ur åkern.

Det tredje stoppet, dagens sista, gjordes vid ett par bäckraviner och en NO-vänd bergssida i en granskog V om Äskatorp. I skrevorna fanns tre Calypogeia-arter, C fissa, C integristipula och C mülleriana. På lodytor bla Heterocladium heteropterum. Exkursionens obligatoriska Schistostega pennata satt på en rotvälta i ett sumpigt parti inne i skogen. En för arten ovanligt öppen växtplats, som dock bjöd på den typiska röda, fina, sandjorden. I den västra bäckravinen växte stora mängder Marsupella emarginata samt i en skreva lite steril Diphyscium foliosum.

Dagens sista fynd, på väg emot grusvägen och bilarna: I åkerkanten, utmed Ulvsbäcken, växte rikligt med Riccia sorocarpa.

Sedan gjorde vi en kioskinnehavare lycklig och återvände därefter till stan.

Pär Johansson`

Föreningsangelägenheter

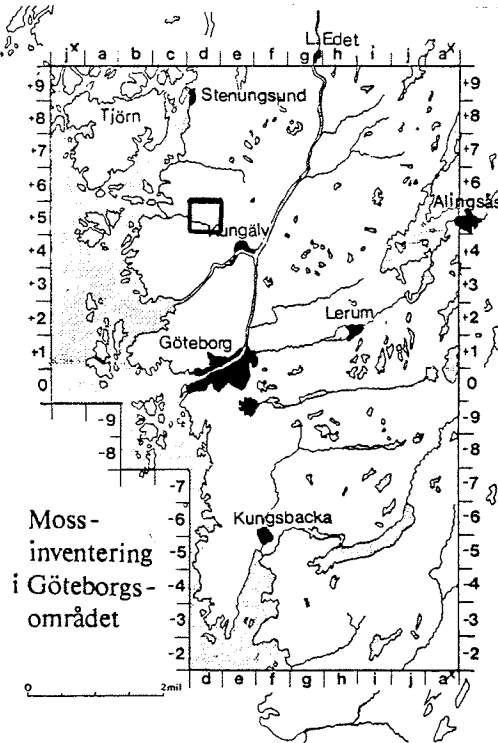
På sista årsmötet bestämdes att medlemsavgiften för Mossornas Vänner från och med 1982 höjs till 20 kronor.

Kassör för 1982 blir Gerhard Kristensson och förenings postgiro är fortfarande 13 37 88 - 0 Mossornas Vänner c/o G.Kristensson Sägengatan 54, 422 46 Hisings Backa. Inbetelningskort medföljer första numret av tidskriften 1982.

Dessutom beslutades att tidigare utgivna nummer av MV-tidskriften kan köpas för 10- kronor styck och betalas på postiroten som ovan.

Mossornas Vänners tredje vårexkursion - 1981-04-26.

Målet för dagen var Skårby i Kareby sn, ruta + 5 d. En nordost-brant av Kärringberget var första lokalen för dan.

Harry hade varit där och rekongnoserat. Naturligtvis hade han hittat Schistostega och andra exklusiviteter. På de branta sura klipporna var bl a Cynodontium rikt representerad bl a bruntonii, tenellum och strumiferum. I träsket nedanför hittade Tomas Ctenidium molluscum, och där växte också några aspar med Ulotorna drummondii och crispa var. norvegica.

Sedan vi lunchat i vårsolens glans tog vi oss upp på berget till en liten tjärn där vitmossan Sphagnum squarrosum visade sig samt S. subnitens och S. papillosum. Efter en stunds plaskande begav vi oss ner för berget, på väg till bilarna och fick i farten se bl a Tortula ruralis, Schistidium apocarpum och Sphagnum quinquefarium. Vid bilarna växte Pylaisia polyantha samt några Orthotrichum-arter på några träd.

Vi räknade 132 arter varav 26 levermossor.

Deltagare : Johnny Söderling, Suzanne Roth, Sven F., Petes S., Harry A., Tomas H., Sten E., Hans-Olof Sticher, Bertil Gilsenius, Kurt-Anders J., Bo Kindbom och Pär J.

Peter Söggård

Mossornas Vänners långexkursion till Omberg 810501-03

Det har blivit tradition att MV en gång vår och höst ger sig av för att exkurera utanför själva inventeringsområdet. Vi ställer då färden till områden som bjuder på annorlunda natur och för västkusten ovanliga mossor. Denna gång var Omberg med sin variationsrika och spännande mossflora målet. Berget, som är en urbergshorst, är vittomtalat på grund av sina många nordliga arter.

Första maj hade vi fullt upp med att rota omkring i Storpissans reservat mitt på Ombergs västsida. Reservatet, ett område avsatt för sin genuina och orörda granskog, är omväxlande med ett bottenskikt som ofta domineras av Hylocomium umbratum. Kring bäcken, som rinner längs reservatets nordgräns, men även på andra håll i reservatet, växer den sköna Trichocolea tomentella. En stor del av dagen klängde vi omkring i stupen längs Vätterns strandlinje. Bergarterna är här ur den sk Visingsöformationen med övervägande kalkförande lerskiffrar, och stupen hålls ständigt blöta av sippervatten. Lodytorna är bitvis helt tapetserade av mossor, framförallt Gymnostomum aeruginosum, med inslag av t ex Barbula spadicea, Dichodontium pellucidum och Cratoneuron commutatum.

Den andra dagen höll vi till på Ombergs nordspets. Vi började i Borghamns stenbrott, där en intressant kalkflora har utvecklats. Genast lade vi (dvs Tomas) märke till Aloina rigida, som rikligen bar kapslar. Ofta dominerade Barbula fallax, som visade sig vara mycket mångformig, och som vållade en del diskussion. I övrigt kan nämnas: Pterygoneurum ovatum, Phascum cuspidatum och Thuidium philibertii. Borgs udde, en urbergsknalle, som trotsigt sticker ut i Vättern, hade mycket att erbjuda en västkustbryolog. Stoltheten, Timmia bavarica, finns här tillsammans med Eurhynchium pulchellum på lodytor, som hålls fuktiga av sippervatten och stänk från Vätterns våg. Området kring Borgs udde är

på många sätt nervpirrande. Topografin är djärv med brådstup ner i Vättern, och det blev ett spänningsfyllt klängande längs lodytor och stup. Några arter vi såg: Rhytidium rugosum, Timmia austriaca, Grimmia elatior, Orthotrichum cupulatum, Cynodontium fallax, Scapania aspera och på mindre branta ställen Pleuridium subulatum och Fissidens bryoides.

Längs Ombergs sluttningar strömmar på flera håll kalkrikt vatten fram, och trevliga källkärr har bildats, ofta med rik vegetation. Vi startade sista dagen med att besöka några av dessa kärr på Ombergs östsida vid Ombergsliden. Ett axplock från kärren: Campylium stellatum var. protensum, Leiocolea bantriensis, Cratoneuron commutatum var. falcatum, Chiloscyphus pallescens och Solenostoma triste. Ombergsbesöket avslutades med ett återbesök i Storpissan och med ett besök i Mörkahålkärret. Stupet i Storpissan har en intressant urbergsflora med Cynodontium fallax, Sphenolobus minutus, Lejeunea cavifolia och på ved Crossocalyx hellerianus. I Mörkahålkärret fann vi t ex Jungermannia lanceolata.

Deltagare på denna givande, men kalla och snöiga, Ombergsresa var: Peter C., Sten E., Sven F., Tomas H., Pär J., Gerhard K., Stanley M., Sten S. och Peter S.

Gerhard K.

Mossornas Vänners exkursion till Rävlanda socken 1981-05-17

Vi var fem tappra mossvänner som denna soliga söndag i maj besökte ruta -9 a^x. Dagen började i ett alkärr där bl a Calliergonella cuspidata och Climacium hämtades upp. Mnium seligeri, vilken känns igen på bladets långa och breda nedlöpning, noterades. På väg till skogen passerade vi över en bro vid vars ena fäste, på jord, Bartramia ithyphylla växte. Väl inne i skogen förtärdes lunchen i godan ro. På en gammal dikeskant i skogen fanns mossan Trematodon ambiguus, mycket iögonfallande med sina typiska kapslar. Den växte i sällskap med bl a Dicranella heteromalla och andra vanliga mineraljordsmossor.

Sedan letade vi upp en mosse och fick se vitmossor bl a Sphagnum magellanicum, S. papillosum, S. majus och S. fallax.

Totalt noterade vi 94 mossor varav 26 var levermossor. Deltagare : Harry A., Sven F., Sten E., Pär J. och Peter S.

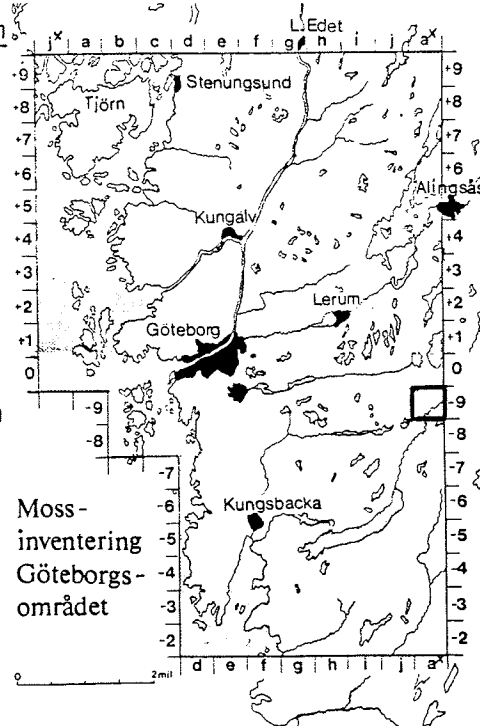
rapportör : Peter Sögård

TILL SALU

Urmakarpicetter	pris: 20:00 kronor
Insektspincetter	20:00 "
Boros, A. Bryogeographie und Bryoflora Ungarns	= 80:-
Schuster, R. Boral Hepaticae (1953-58)	= 300:-
Mossberg m fl, Svampar i naturen (1977) del 1	= 30:-
" " " " del 2	= 30:-
Parihar, N.S. Introduction to bryophyta	= 44:-

Finns hos T.Hallingbäck

tfn 0302-137 45

Mossornas Vänners exkursion till Jörlandatrakten 1981-10-18.

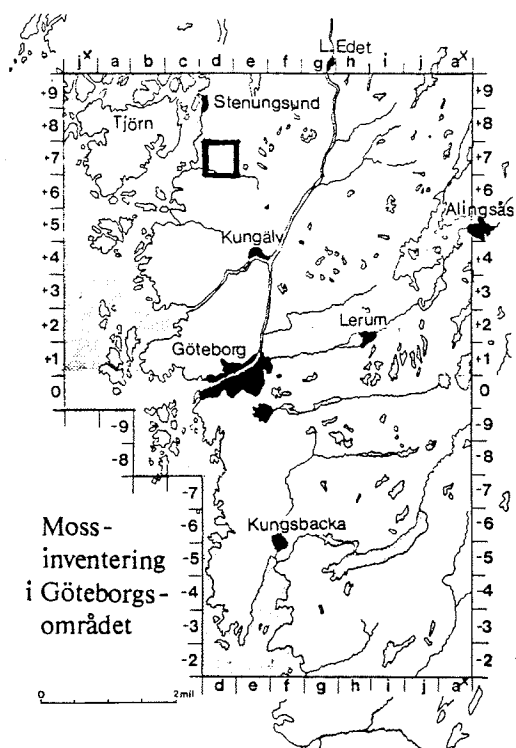
(ruta +7 d)

Inventeringen av detta område öster om Jörlanda-Stenungsund har tidigare två gånger måst uppskjutas på grund av besvärliga vinterförhållanden vid de planerade exkursionstillfällena. När exkursionen slutligen kunde genomföras, hystes förhoppningar om ett givande utbyte.

- Området består av två skilda naturtyper: ett uppodlat lerslättsområde med två djupt nedskurna ådalar samt ett kuperat bergs- och barrskogsområde, som utgör de västra delarna av Svartedalens fritidsområde.

Exkursionen inleddes i Anråsåns slingrande dalgång vid Bräcketorp. En lövträdsridå vid ån av bl. a. almar och askar gav oss tillfälle att studera vackra mattor på bark av Orthotrichum lyelli, Tortula papillosa, Antitrichia curtispindula, Ulota bruchii, Radula complanata m. fl. arter. - På de öppna, leriga sluttningarna mot ån bildade Riccia sorocarpa fina rosetter, som omgavs av små ruggar av bl. a. Pottia truncata, Pleuridium subulatum, Leskea polycarpa och Fissidens bryoides.

Nästa anhalt gjordes vid första kvarnen i Anråsdalen. På de mycket branta betesmarkerna mot ån växte ett antal mera krävande och i vissa fall kalkindikerade mossor. Weisia controversa, Barbula convoluta, Fissidens taxifolius, Phascum cuspidatum m. fl. fanns fläckvis på den av tramp och ras blottade marken. Den slutna gräsmarkens bottenflora bestod av bl. a. Camptothecium lutescens, Scleropodium purum, Climacium dendroides och Thuidium philiberti. Utför sluttningen sipprade småbäckar, vilket bidrog till att ytterligare öka artantalet.

- I bäckravinens nedre del fanns en stor variation av ekologiska nischer kring ett kvarndämme, vilket följande artförteckning visar: Tortella tortuosa, Schistidium apocarpum, Racomitrium aciculare och Rh. aquaticum, Pohlia cruda, Mnium punctatum, Bartramia ithyphylla, Scapania undulata, Pellia epiphylla, Marsupella aquatica m. fl.
- På de nordvända urbergsslutningarna på åns sydsida fanns rikligt med mossor och lavar. I klippspringor iaktogs Rhabdoweisia fugax, Neckera crispa, Bartramia pomiformis och Amphidium mougeotti, och på mera humusrika avsatser växte många allmänt förekommande arter av vilka Calyptogeia integristipula, Tritomaria quinquedentata samt flera Dicranum-, Polytrichum-, Racomitrium- och Sphagnumarter kan nämnas.

Efter att ha mättat oss andligt och lekamligt ställdes färden till inventeringsrutans södra del, där ett geologiskt naturminne d.v.s. ett bergsstup med jätteblock, fingranskades ur bryologisk synpunkt. För ett antal år sedan växte Schistostega pennata rikligt i en grotta, men vid detta tillfälle skimrade endast smärre fläckar av det guldglänsande protonemat. - Invid en bäck, som rann utför stupet, täckte Thamnum alopecurum och Heterocladium heteropterum bergväggen. På klippblocken och på marken mellan dem växte Sphenolobus minutus, Pohlia cruda, Rhytidiadelphus loreus och Rh. triquetrus, Homalothecium sericeum, Porella platyphylla, m. fl.

- Slutligen kompletterades artförteckningen genom att vi genomströvade Gröne mossens östra gungflymarker. Sphagnum riparium, Sph. subnitens och Sph. subsecundum visade på fläckvis bättre näringsförhållanden, medan ytterligare nio Sphagnumarter var oligotrofområdesarter. - De inledande förhoppningarna om ett rikt exkursionsutbyte hade i hög grad infriats, tyckte Peter Carlsson, Sten Ekman, Peter Sögård och rapportören

Harry Andersson.